

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania Wyższej Szkoły w Ś. i A. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Poznaniu
przy udziale zainteresowanej Fundacji E.
o wysokość podstawy wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 8 lutego 2023 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się Wyższej Szkoły w Ś.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z dnia 13 października 2021 r., sygn. akt III AUa 595/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 13 października 2021 r., sygn. akt III AUa 595/20 Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelację odwołującej się Wyższej Szkoły w Ś. od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 25 lutego 2020 r., sygn. akt VIII U 276/19, którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Poznaniu z 4 grudnia 2018 r.

Decyzją z 4 grudnia 2018 roku, nr [...] adresowaną do Wyższej Szkoły w Ś. i A. M. Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Poznaniu, działając na

podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 4 ust. 9, art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1a, art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778) oraz art. 81 ust. 1, 5 i 6 ustawy z 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1510) stwierdził, że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe zdrowotne A. M. z tytułu umowy o pracę u płatnika składek Wyższa Szkoła wynosi w okresach objętych decyzją- kwoty szczegółowo w niej wskazane.

Odwołanie od powyższego rozstrzygnięcia wywiodła Wyższa Szkoła w Ś.. zaskarżając je w całości.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie i prezentowaną argumentację w całej rozciągłości, domagając się oddalenia odwołania oraz zasądzenia od odwołującej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z 25 lutego 2020 r., sygn. akt VIII U 276/19 Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił odwołanie (pkt 1 wyroku) oraz zasądził od odwołującej się Wyższej Szkoły w Ś. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 2).

Apelację wyroku Sądu Okręgowego wniosła odwołująca się, zarzucając mu błędy w ustaleniach faktycznych, a także naruszenie art. 236 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 252 k.p.c.; art. 244 § 1 k.p.c. w zw. z art. 91 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 252 k.p.c.; art. 233 § 1 k.p.c.; art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z § 2 ust. 5 i w zw. § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych; art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p.; art. 22 k.p. oraz art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za nieuzasadnioną w konsekwencji oddalając ją.

Sąd drugiej instancji wskazał, że Sąd pierwszej instancji przeprowadził wyczerpujące i wystarczające do podjęcia rozstrzygnięcia postępowanie

dowodowe, a zebrany materiał poddał wszechstronnej ocenie z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów, przewidzianej przez art. 233 § 1 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny przyjął za własne bez potrzeby ich ponownego przytaczania, stosownie do treści art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c.

Sąd odwoławczy podniósł, że poza sporem pozostaje, że odwołująca się szkoła wypłacała A. M. w okresie objętym zaskarżoną decyzją, świadczenie nazwane „stypendium naukowym”. Stosownie przy tym do treści art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, niewątpliwie stypendium naukowe, jako świadczenie pieniężne, stanowi przychód. Sąd drugiej instancji zauważył również, że nie było w sprawie sporne, że Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, po zasięgnięciu opinii Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, decyzją z 29 lipca 2010 roku zatwierdził zasady określone w Regulaminie przyznawania stypendiów naukowych dla pracowników Wyższej Szkoły w Ś., w brzmieniu stanowiącym załącznik do tej decyzji. Nie ulega zatem wątpliwości, że zasady przyznawania stypendiów naukowych w odwołującej się szkole zostały sformalizowane. Jak to jednak słusznie podkreślił Sąd pierwszej instancji, ten fakt nie oznacza sam w sobie, że świadczenie wypłacane odwołującemu się, a będące w niniejszej sprawie głównym przedmiotem sporu, miało w istocie charakter stypendium naukowego.

Sąd Apelacyjny uznał, że w świetle poczynionych w sprawie ustaleń, sporne świadczenia wypłacane A. M. , nie mogły być zaliczone do stypendiów naukowych, o których mowa w art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Przemawiają za tym jednoznaczne i prawidłowo zauważone i wypunktowane przez Sąd pierwszej instancji, obiektywne i praktycznie bezsporne okoliczności sprawy.

Przed wszystkim, nie sposób uznać, aby strona odwołująca w jakikolwiek sposób wykazała, że przyznawane A. M. środki tytułem „stypendium naukowego” pozostawały w jakimkolwiek związku z jego pracą badawczo-naukową, tj. aby ją w ogóle prowadził. Wprost przeciwnie. Jakkolwiek w dokumentach dotyczących stosunku pracy [...] z A. M. brak jest konkretnego zapisu o włączeniu stypendium do wynagrodzenia za pracę pracownika, to mimo tego, w związku z kontrolą organu

rentowego prowadzoną w odwołującej się szkole, na kanwie powszechnej praktyki w tejże szkole, po uzyskaniu przez nią formalnego prawa do przyznawania stypendiów naukowych, umowa o pracę łącząca strony została skorygowana przez nie aneksem z 3 września 2018 r., niejako z automatu.

Przypomnieć w tym miejscu należy, że ustalone w pierwotnej umowie o pracę z 2009 r. wynagrodzenie ubezpieczonego w kwocie 2.800 zł, uległo po decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, aneksem z 1 października 2013 r., obniżeniu do kwoty 1.700 zł, przy czym z akt osobowych nie wynika jednoczesne obniżenie pensum dydaktycznego zainteresowanego. Paradoksalnym zdaje się wydawać takie działanie w odniesieniu do pracownika naukowego, który po 4 latach pracy, tak jak większość zatrudnionych, został „doceniony” poprzez obniżenie jego wynagrodzenia do poziomu wynagrodzenia minimalnego. Rekompensatą za to miało być i było stypendium, od którego nie odprowadzano składek na ubezpieczenia społeczne. Jako element wynagrodzenia za pracę zostało ono zresztą na wiele lat wpisane do większości umów o pracę. Trudno o bardziej czytelne wyrażenie intencji, jakimi kierował się pracodawca wypłacając takie „stypendium”.

Jeżeli wziąć jeszcze pod uwagę i to, że tak skonstruowane umowy zawierano nie tylko z innymi zatrudnianymi przez odwołującą się szkołę, ale i z nauczycielami zatrudnianymi w przedszkolu, szkole podstawowej, gimnazjum czy liceum, nie sposób uznać za wiarygodne aktualne twierdzenie odwołującej się szkoły, że zapis w umowie o pracę, wskazujący na stypendium jako na składnik wynagrodzenia za pracę, to wynik „oczywistej omyłki”. Wolą stron takich umów było ustalenie wynagrodzenia za pracę, jako sumy dwóch wymienionych w tej umowie składników.

Kolejną okolicznością świadczącą o braku jakiegokolwiek związku stypendium z rzekomą pracą naukową jego beneficjenta jest to, że komisja stypendialna [...], wbrew zapisom regulaminu przyznawania stypendiów naukowych, przyznawała mu „stypendium naukowe” – bez jakichkolwiek materialnych dowodów twórczych osiągnięć naukowych zainteresowanego, czy przedstawienia konkretnych projektów naukowych ubezpieczonego, czy wyników pracy badawczej A. M.. Odwołująca się szkoła nie przedłożyła na powyższą

okoliczność żadnego sprawozdania realizacji celów, dla których przyznawano zainteresowanemu „stypendium naukowe”.

Sekwencja zdarzeń wskazana wyżej nie pozostawia zatem wątpliwości, że jedynym celem przyznawania stypendium było dążenie odwołującej szkoły do obniżenia kosztów funkcjonowania poprzez wyłączenie ze składek znacznej części wynagrodzeń zatrudnionych, wypłacanych po obniżeniu ich do minimum, jako stypendia.

Sąd odwoławczy podzielił również stanowisko zarówno organu rentowego, jak i Sądu pierwszej instancji, że wszelkie dokumenty typu „decyzja w sprawie przyznania stypendium naukowego”, „sprawozdanie z działalności naukowo-badawczej”, „wniosek o przyznanie stypendium naukowego”, „opinie komisji stypendialnej” ,miały stworzyć pozór dopełnienia wymogów formalnych regulaminu w zakresie przyznawania stypendiów. Znamienne jest, że pomimo, iż z definicji dokumenty te dotyczą okresów, które dzielą lata i miesiące, powielają te same błędy stylistyczne czy literowe.

Niezależnie od powyższego, nawet gdyby teoretycznie uznać, że stypendium wypłacane ubezpieczonemu nie było w rzeczywistości elementem wynagrodzenia za pracę (co wykazano wyżej), Sąd odwoławczy zauważył, że odwołująca się podstaw wyłączenia stypendium naukowego z podstawy wymiaru składek dopatruje się w przepisach prawa podatkowego, a konkretnie w art. 21 pkt 39 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1426.), zgodnie z którym wolne od podatku dochodowego są stypendia, o których mowa w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym.

Tymczasem, zwolnienie danego przychodu z podatku dochodowego, nie jest równoznaczne z wyłączeniem tego przychodu ze składek na ubezpieczenia społeczne. Nie ulega wątpliwości, że prawo ubezpieczeń społecznych ma w tej kwestii własne uregulowania.

Aktem wykonawczym, wydanym na podstawie delegacji ustawowej przepisu art. 21 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jest rozporządzenie MPiPS w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z 18 grudnia 1998 r. (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1949). Przepis § 2 tego rozporządzenia zawiera katalog przychodów,

które nie stanowią podstawy wymiaru składek. Nie ulega wątpliwości, że stypendia, o których mowa w art. 21 pkt 39 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, nie znajdują się w tym katalogu. Mamy zatem sytuację, że stypendia, jeżeli spełniają warunki określone w prawie podatkowym, są zwolnione od podatku dochodowego, ale nie są wyłączone z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, umowa o pracę nakładała na ubezpieczonego obowiązek realizacji prac naukowo badawczych. Ten zapis w umowie koreluje z przepisem art. 111 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 27 lipca 2005 r. (Dz.U. Nr 164, poz.1365) zgodnie z którym pracownicy naukowo - dydaktyczni są obowiązani prowadzić badania naukowe i prace rozwojowe, rozwijać twórczość naukową albo artystyczną. Obowiązek ten został również zapisany w § 46 ust. 1 Statutu [...], który to przepis określa obowiązki nauczycieli akademickich poprzez odwołanie do art. 111 powołanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Zatem umowa o pracę ubezpieczonego oraz Statut uczelni obligują A. M. do realizacji prac naukowo- badawczych, a prowadzenie przez takiego pracownika działalności twórczo-naukowej, może być podstawą do przyznania stypendium naukowego, co wynika wprost z Regulaminu przyznawania stypendiów naukowych dla pracowników Wyższej Szkoły w Ś., który został zatwierdzony decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 29 lipca 2010 r.

Przepis § 4 Regulaminu określa zasady przyznawania stypendium naukowego dla pracowników uczelni. Są to: twórcze osiągnięcia naukowe uzyskane przez kandydata w okresie poprzedzającym ubieganie się o stypendium lub zgłoszony przez kandydata projekt naukowy.

Zatem można postawić tezę, że pracownik uczelni ubiegając się o stypendium naukowe musi realizować obowiązki wynikające z umowy o pracę i zapisane w Statucie uczelni, a nadto w okresie poprzedzającym ubieganie się o stypendium uzyskać jakieś twórcze osiągnięcie naukowe albo zgłosić projekt naukowy.

Takich osiągnięć A. M. , w każdym roku przyznawania spornego stypendium naukowego, nie przedstawiono, a nawet nie podnoszono.

Osiągnięciem naukowym nie jest natomiast bez wątpienia sam udział w konferencjach naukowych, które są oczywistym obowiązkiem każdego pracownika naukowego w ramach umowy o pracę.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, stypendium jakie otrzymywał ubezpieczony, nawet gdyby uznać je za stypendium naukowe, a nie - jak to wykazano wyżej, za ukryty element wynagrodzenia za pracę, stanowi przychód wchodzący w podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, gdyż odpowiada definicji przychodu z przepisu art. 4 pkt 9 ustawy systemowej.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyła skargą kasacyjną odwołująca się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 (potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości) oraz pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że skarga kasacyjna powinna zostać przyjęta do rozpoznania przez Sąd Najwyższy po pierwsze z uwagi na fakt, iż w niniejszej sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów oraz po drugie, z uwagi na fakt, iż niniejsza skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odwołująca się wskazała, iż o oczywistej zasadności niniejszej skargi kasacyjnej świadczy po pierwsze oczywiste i rażące naruszenie przez Sąd Apelacyjny przepisu art. 111 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 111 ust. 5 ustawy - Prawo Szkolnictwie Wyższym z 27 lipca 2005 r. w zw. z § 1 ust. 1 Statutu polegające na błędnym zastosowaniu w niniejszej sprawie art. 111 ust. 1 pkt 2 ustawy - Prawo Szkolnictwie Wyższym z 27 lipca 2005 r. i ustaleniu na jego podstawie postaci obowiązków pracowniczych ubezpieczonego wynikających z umowy o pracę zawartej z [...] w zakresie obowiązku prowadzenia pracy naukowej i badań naukowych, podczas gdy z uwagi na fakt, iż [...] jest uczelnią zawodową, a nie uczelnią akademicką, do obowiązków pracowniczych ubezpieczonego wynikających z umowy o pracę zawartej z [...] w zakresie obowiązku prowadzenia pracy naukowej i badań naukowych winien znaleźć zastosowanie art. 111 ust. 5 wskazanej ustawy. Przy tym o oczywistości powyższego naruszenia świadczy fakt,

iż naruszenie to jest widoczne już „na pierwszy rzut oka” poprzez proste ustalenie rodzaju uczelni jaką jest odwołująca się (co wynika już z pierwszego zdania statutu [...]), a następnie zastosowanie odpowiedniego ustępu art. 111 wskazanej ustawy, który w ust. 5 odnosi się właśnie do nauczycieli akademickich zatrudnionych w uczelni zawodowej.

Przy tym nie powinno ulegać wątpliwości, iż dostrzeżenie powyższego oczywistego uchybienia popełnionego przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu prowadzi do stwierdzenia, iż niniejsza skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skoro bowiem w ocenie Sądu Apelacyjnego za uznaniem, iż stypendium naukowe stanowiło przychód ubezpieczonego z tytułu zatrudnienia w [...] na podstawie umowy o pracę przemawia właśnie to, że ubezpieczony wykonując pracę naukową oraz prowadząc badania naukowe realizował w ten sposób swoje obowiązki pracownicze wynikające z przepisu art. 111 ust. 1 pkt 2 ustawy - Prawo Szkolnictwie Wyższym z 27 lipca 2005 r. (tj. obowiązek prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych oraz rozwijania twórczości naukowej albo artystycznej) to stwierdzenie, że powołany art. 111 ust. 1 pkt 2 ustawy - Prawo Szkolnictwie Wyższym z 27 lipca 2005 r. nie miał jednak zastosowania do obowiązków ubezpieczonego w zakresie prowadzenia działalności naukowej i badań rozwojowych, a w konsekwencji, iż obowiązek prowadzenia działalności naukowej i badań rozwojowych nie jest obowiązkiem wynikającym z tytułu zatrudnienia ubezpieczonego na podstawie umowy o pracę prowadzi do wniosku, że ubezpieczony prowadził działalność naukową i badania rozwojowe nie w ramach stosunku pracy a ramach stosunku stypendium naukowego. Natomiast przychody z tytułu stypendium naukowego, o czym będzie jeszcze mowa poniżej, nie stanowią podstawy do odprowadzenia obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Odwołująca się oparła złożony w petitum niniejszej skargi kasacyjnej wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania również z uwagi na potrzebę wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie. Odwołująca się wskazała, iż rozstrzygnięcie niniejszej sprawy uzależnione jest od dokonania wykładni przepisów art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w zw. z art. 22

Kodeksu pracy w zw. z § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Przy tym odwołująca się wskazała, iż z punktu widzenia przedmiotu i zakresu niniejszej sprawy, za istotne dla jej rozstrzygnięcia uznać należy powstałe na gruncie ww. przepisów i wywołujące rozbieżności w orzecznictwie następujące zagadnienia:

1. czy stypendium przyznawane na podstawie przepisów ustawy – Prawo o Szkolnictwie Wyższym przez uczelnię wyższą niebędącą państwową ani samorządową osobą prawną, którego zasady przyznawania zostały zatwierdzone przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki i które zostało przyznane pracownikowi tej uczelni zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę stanowi przychód tego pracownika z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, podlegający doliczeniu do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne?

a w przypadku odpowiedzi pozytywnej na powyższej pytanie:

2. czy przepis art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w związku z brzmieniem art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi podstawę zwolnienia przychodów uzyskanych przez pracownika uczelni wyższej niebędącą państwową ani samorządową osobą prawną z tytułu stypendium przyznawanego i wypłacanego przez tę uczelnię, którego zasady przyznawania zostały zatwierdzone przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, od obowiązku doliczenia do podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne?

Przy tym o tym, iż ww. przepisy oraz powstałe na ich gruncie zagadnienia wywołują rozbieżności w orzecznictwie świadczą m.in. rozbieżne rozstrzygnięcia wydawane przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawach z odwołania [...] przeciwko pozwanemu organowi rentowemu w zakresie zasadności doliczania przychodów uzyskiwanych przez pracowników [...] z tytułu stypendium naukowego do podstawy wymiaru składek.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o:

1) odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującej się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów,

które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne dorozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto także, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4

k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawiono żadnej argumentacji, która mogłaby przemawiać za przyjęciem, że skarga kasacyjna kwalifikuje się do przyjęcia do rozpoznania. Kwestie poruszone w skardze kasacyjnej, w zakresie obu wskazanych podstaw jej przyjęcia do rozpoznania, były już przedmiotem rozstrzygnięcia ze strony Sadu Najwyższego.

Decyzją z dnia 4 grudnia 2018r., nr [...], skierowaną do Wyższej Szkoły w Ś. (pracodawcy) oraz do P. D. (pracownika) Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Poznaniu stwierdził, że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne P. D. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek Wyższej Szkoły za okres od października 2013 r. do grudnia 2017 r. jest równa kwotom wskazanym w sentencji decyzji uwzględniającym (także): 1) przychód pracownika nazwany przez pracodawcę „stypendium naukowym”, 2) przychód pracownika uzyskiwany w ramach umowy o dzieło zawartej z Fundacją E..

Wyrokiem z dnia 5 marca 2020 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu uwzględnił częściowo odwołanie Wyższej Szkoły w Ś. i P. D. przez zmianę zaskarżonej decyzji i wyłączenie z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne P. D. stypendium naukowego. Natomiast co do wliczenia do podstawy wymiaru składek przychodu uzyskanego przez P. D. z umowy o dzieło zawartej z Fundacją E. w Ś. odwołanie oddalił.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, wyrokiem z dnia 2 czerwca 2021 r., uwzględnił apelację organu rentowego i zmienił wyrok Sądu Okręgowego w punkcie 1. i oddalając odwołanie Wyższej Szkoły w Ś. i P. D. od decyzji z dnia 4 grudnia 2018 r. w zakresie wliczenia do podstawy wymiaru składek stypendium naukowego (pkt 1);

zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 3. - w zakresie kosztów procesu oraz oddalił apelację Wyższej Szkoły w Ś.; rozstrzygając o kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

W sprawie ustalono, że w dniu 1 października 2012 r. P.D. i odwołująca się Szkoła zawarli umowę o pracę na czas nieokreślony. Od 1 października 2012 r. P. D. podjął pracę na stanowisku adiunkta. Zgodnie z tą umową, od 1 października 2012 r. został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy jako pracownik naukowo-dydaktyczny. Wysokość wynagrodzenia ustalono na 2.800 zł brutto. „Korektą” z dnia 3 września 2018 r. wskazano, że pracownikowi przysługuje minimalne wynagrodzenie za pracę.

W latach 2013-2016 rektor Wyższej Szkoły w Ś. przyznawał P .D. stypendia naukowe, których kwoty nie zostały uwzględnione w podstawie wymiaru składek.

W dniu 1 marca 2016 r. P. D. zawarł z Fundacją E. umowę nazwaną przez strony umową o dzieło z zastosowaniem praw autorskich, (prowadzenie zajęć na studiach). Strony określiły wysokość wynagrodzenia na 300 zł. W ramach tej umowy przeprowadził 3 godziny wykładu otwartego, który był również przewidziany dla konkretnych studentów odwołującej się Szkoły. Wynagrodzenie otrzymał przelewem na konto. Wynagrodzenia tego odwołująca się, nie uwzględniła w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne P. D..

Fundacja E. w Ś. jest organizacją pożytku publicznego i została powołana w celu wspierania rozwoju naukowego studentów, nauczycieli oraz pracowników naukowych, którzy przyczyniają się do rozwoju własnego regionu, w tym w szczególności w obszarów wiejskich oraz małych i średnich miejscowości, wspierania kształcenia dzieci i młodzieży i ułatwiania im startu zawodowego, działalności oświatowej, w tym również kształcenia studentów, prowadzenia wszechstronnej działalności szkoleniowej zmierzającej do kształtowania pożądanych przemian społecznych i ekonomicznych na terenach wiejskich oraz małych i średnich miejscowości, wspierania europejskiej współpracy regionalnej w zakresie oświaty i szkolnictwa wyższego oraz nauki, a także upowszechniania wiedzy.

Odwołująca się Szkoła na podstawie uchwały Senatu z dnia 16 stycznia 2014 r., nr [...], oraz zarządzenia rektora z dnia 17 lutego 2014 r., nr [...], dokonała zmiany organu prowadzącego Niepubliczną Szkołę Podstawową z Wyższej Szkoły na Fundację E.. Zmiana organu prowadzącego nastąpiła od 1 września 2014 r.

Z porozumienia zawartego między odwołującą się Szkołą a Fundacją E. wynika, że strony ustaliły, że „w związku z tym, że szkoły wchodzące w skład Zespołu Szkół Akademickich prowadzone są przez dwa organy, tj. Niepubliczna Szkoła Podstawowa - przez Fundację E., Niepubliczne Gimnazjum i Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące - przez Wyższą Szkołę niemożliwym jest rozdzielenie i płacenie niektórych rachunków i wynagrodzeń z poszczególnych kont, na które przekazywana jest dotacja. W związku z tym wszelkiego rodzaju zapłaty będą dokonywane z konta głównego Fundacji E. bądź Wielkopolskiej Wyższej Szkoły, natomiast szkoły będą co miesiąc dokonywały rozliczeń i przekazywały je do księgowości”.

Sąd Apelacyjny zauważył, że stypendium, które otrzymywał P.D., odpowiada definicji przychodu uzyskiwanego w ramach stosunku pracy w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.; dalej także jako „ustawa systemowa”). Choć przepis ten powołuje dwa rodzaje stypendiów, które stanowią podstawę wymiaru składek, i są to: stypendium dla bezrobotnych i stypendium sportowe, jednak nie oznacza to, że nieumieszczenie w tym przepisie stypendium naukowego wyłącza to świadczenie z podstawy wymiaru składek.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, umowa o pracę nakłada na P. D. obowiązek realizacji prac naukowo-badawczych. To postanowienie w umowie koreluje z art. 111 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz., 2183 ze zm.), zgodnie z którym pracownicy naukowo - dydaktyczni są obowiązani prowadzić badania naukowe i prace rozwojowe, rozwijać twórczość naukową albo artystyczną. Obowiązek ten został również zapisany w § 46 ust. 1 Statutu odwołującej się Szkoły, który to przepis określa obowiązki nauczycieli akademickich przez odwołanie się do art. 111 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Sąd Apelacyjny wywiódł także, że ubezpieczony, realizując umowę o dzieło zawartą z Fundacją E., w rzeczywistości wypełniał swoje obowiązki pracownicze nauczyciela akademickiego. To, że wykład był dostępny nie tylko dla studentów uczelni, nie daje podstaw do stwierdzenia, że był wykonywany całkowicie poza stosunkiem pracy ubezpieczonego, tym bardziej, że z jego zeznań wynika, że był jednak dedykowany pewnej grupie studentów, którzy w nim uczestniczyli. Wskazał na powiązania organizacyjne pomiędzy Fundacją a płatnikiem składek oraz na to, że realizacja umowy z Fundacją następowała również na rzecz pracodawcy ubezpieczonego. Przypomniał, że art. 8 ust. 2a ustawy systemowej ma zastosowanie, gdy praca jest wykonywana na rzecz pracodawcy a sposób finansowania może jedynie być dodatkowym wskaźnikiem pozwalającym na ocenę, kto ponosi koszty realizacji umowy.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniosła Wyższa Szkoła w Ś. (dalej także jako „[...]”), zaskarżając de facto wyrok ten w całości.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia: 1) art. 111 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 111 ust. 5 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym w związku z § 1 ust. 1 Statutu Wyższej Szkoły, przez ich niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji błędne przyjęcie, że obowiązki nauczycieli akademickich zatrudnionych w Wyższej Szkole, w tym obowiązki ubezpieczonego, w okresie wskazanym w decyzji organu rentowego, określał powołany przez Sąd Apelacyjny art. 111 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym, a tym samym, iż ubezpieczony już z mocy powyższego przepisu ustawy był obowiązany do prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych oraz rozwijania twórczości naukowej albo artystycznej, podczas gdy Wyższa Szkoła, jak wynika wprost z treści jej statutu, jest niepubliczną uczelnią zawodową (§ 1 ust. 1 Statutu [...]), a nie uczelnią akademicką, natomiast obowiązki nauczycieli akademickich zatrudnionych w uczelni zawodowej, w tym obowiązki ubezpieczonego określał nie powołany przez Sąd Apelacyjny art. 111 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym., ale art. 111 ust. 5 tej ustawy, stanowiący, że nauczyciele akademicy zatrudnieni w uczelni zawodowej jedynie „mogą” (a nie „mają obowiązek”) uczestniczyć w pracach badawczych, natomiast warunki prowadzenia tych prac określa organ kolegialny

uczelni wskazany w statucie (w niniejszej sprawie warunki takie nie zostały określone przez właściwy organ kolegialny [...]), które to naruszenie skutkowało błędnym przyjęciem, iż ubezpieczony był obowiązany do prowadzenia pracy naukowej już tylko z tego powodu, iż był on nauczycielem akademickim zatrudnionym na umowie o pracę w uczelni akademickiej; 2) art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 12 ust. 1 i art. 21 pkt 39 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1128 ze zm.) w związku z art. 22 k.p. w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1949 ze zm.; dalej także jako „rozporządzenie z dnia 18 grudnia 1998 r.”), przez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że wypłacane ubezpieczonemu przez odwołującą się stypendium naukowe stanowi przychód ubezpieczonego z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy i jako takie podlega zaliczeniu do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, podczas gdy wypłacane ubezpieczonemu stypendium naukowe stanowi świadczenie o niepracowniczym charakterze i nie wynika ze stosunku pracy, a tym samym nie może zostać zaliczone do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy; powyższe tym bardziej, iż zgodnie z treścią art. 4 pkt 9 ustawy systemowej, przychód w rozumieniu tej ustawy w zakresie stypendiów stanowią wyłącznie stypendia wypłacane bezrobotnym oraz stypendia sportowe, a zatem stypendia o innym charakterze aniżeli to wypłacane ubezpieczonemu; 3) art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, przez jego niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji błędne przyjęcie, że przychody ubezpieczonego z tytułu umów o dzieło zawartych z Fundacją E. należy zaliczyć do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu pracy świadczonej w ramach umowy cywilnoprawnej realizowanej na rzecz własnego pracodawcy - [...] w sytuacji, w której: (-) okoliczności sprawy nie dają podstaw do uznania, iż ubezpieczony wykonywał swoje obowiązki wynikające z umowy o dzieło zawartej z Fundacją E. na rzecz [...]; (-) okoliczności sprawy nie dają podstawy do uznania, iż pomiędzy Fundacją E. a [...] została zawarta umowa, na podstawie której ubezpieczony, w wykonaniu

umowy o dzieło zawartej pomiędzy Fundacją E. a ubezpieczonym, obowiązany był świadczyć jakiekolwiek usługi na rzecz [...], lub też na podstawie której [...] byłaby uprawniona do wykorzystania rezultatów wykonania umowy przez ubezpieczonego; (-) okoliczności sprawy nie dają podstaw do uznania, iż [...] przekazała Fundacji E. jakiekolwiek środki na sfinansowanie przez Fundację E. umów o dzieło zawartych pomiędzy Fundacją E. a ubezpieczonym - a w konsekwencji w sytuacji, w której nie zostały spełnione ustawowe przesłanki zastosowania przedmiotowego przepisu, jak również kryteria jego stosowania wypracowane w judykaturze.

Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podniosła, że w niniejszej sprawie, po pierwsze, istnieje potrzeba wykładni „przepisu art. 295 § 1 pkt 1 k.p.” wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów oraz, po drugie, na podstawie art. 398⁴ § 1 pkt 4 k.p.c., a to z uwagi na fakt, iż niniejsza skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżąca wskazała, że oczywistej zasadności skargi upatruje w naruszeniu przez Sąd art. 111 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 111 ust. 5 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym w związku z § 1 ust. 1 Statutu Wyższej Szkoły, natomiast twierdzenie o potrzebie wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie odnosi do wykładni art. 4 pkt 9 ustawy systemowej w związku z art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w związku z art. 22 k.p. w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, które wywołują, rozbieżności w orzecznictwie.

Skarżąca podkreśliła, że z punktu widzenia przedmiotu i zakresu niniejszej spraw „za istotne dla jej rozstrzygnięcia uznać należy powstałe na gruncie ww. przepisów i wywołujące rozbieżności w orzecznictwie następujące zagadnienia:

1. czy stypendium przyznawane na podstawie przepisów ustawy - Prawo o Szkolnictwie Wyższym przez uczelnię wyższą niebędącą państwową ani samorządową osobą prawną, którego zasady przyznawania zostały zatwierdzone przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki i które zostało przyznane pracownikowi tej uczelni zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę stanowi przychód tego pracownika z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy w

rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, podlegający doliczeniu do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne ?

- a w przypadku odpowiedzi pozytywnej na powyższe pytanie:

2. czy przepis art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w związku z brzmieniem art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi podstawę zwolnienia przychodów uzyskanych przez pracownika uczelni wyższej niebędącą państwową ani samorządową osobą prawną z tytułu stypendium przyznawanego i wypłacanego przez tę uczelnię, którego zasady przyznawania zostały zatwierdzone przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, od obowiązku doliczenia do podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne?”.

Skarżąca stwierdziła, że o rozbieżności w orzecznictwie świadczą między innymi rozbieżne rozstrzygnięcia wydawane przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawach z odwołania [...] przeciwko pozwanemu organowi rentowemu w zakresie zasadności doliczania do podstawy wymiaru składek przychodów uzyskiwanych przez pracowników [...] z tytułu stypendium naukowego.

W wyrokach wydanych w sprawach: VIII U 200/19, VIII U 242/19, VIII U 244/19, VII U 290/19 (które to sprawy znajdują się aktualnie na etapie postępowań odwoławczych prowadzonych przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu) przyjęto pogląd, iż przyznawane przez [...] swoim pracownikom stypendia naukowe stanowią wprawdzie przychód tych pracowników ze stosunku pracy, „jednakże są one zwolnione z doliczania do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne na gruncie art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych kreującym co do tego rodzaju stypendiów zwolnienie o charakterze przedmiotowym”.

W wyrokach wydanych między innymi w sprawach: VIII U 216/19, VII U 206/19 (również znajdujących się aktualnie na etapie postępowania odwoławczego prowadzonych przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu) przyjęto pogląd, iż przyznawane przez [...] swoim pracownikom stypendia naukowe stanowią przychód tych pracowników ze stosunku pracy, jak również, iż stanowią one stypendia naukowe korzystające ze zwolnienia przedmiotowego ustanowionego w art. 21 ust. 1 pkt 39

ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, tym niemniej zwolnienie to odnosi się wyłącznie do zwolnienia od podatku dochodowego od osób fizycznych i nie znajduje ono zastosowania „na gruncie odprowadzania składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne”, a wobec niewymienienia tego rodzaju stypendium w przepisach Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przychody otrzymywane z tytułu tego stypendium podlegają doliczeniu do podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

W ocenie skarżącej, żaden z powyższych poglądów nie jest prawidłowy, albowiem stypendia naukowe, o których mowa w art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, nie podlegają oskładkowaniu składkami na ubezpieczenie społeczne już tylko z tego powodu, że nie stanowią one przychodu ze stosunku pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność

postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Skarżąca wskazała na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Odnosząc się do tej przesłanki, należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Z kolei przesłanka w postaci potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów występuje wtedy, gdy określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni bądź gdy jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK104/08, LEX nr 424365; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231).

Należy jednak podkreślić, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), analogicznie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 marca 2020 r., II PK 36/19, LEX nr 3034647; z dnia 12 maja 2020 r., I UK 128/19, LEX nr 3026475; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114; z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Przedstawiane problemy prawne, jak i wykładnia art. 111 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 111 ust. 5 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym w związku z § 1 ust. 1 Statutu Wyższej Szkoły została poddana ocenie przez Sąd Najwyższy w wyroku z 20 października 2022 r., II USKP 21/22 (niepublikowanym), w sprawie z odwołania [...] od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu z dnia 4 grudnia 2018 r., stwierdzającej, że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne P. F. z tytułu umowy o pracę u płatnika składek wynosi kwoty szczegółowo wskazane w tej decyzji za poszczególne miesiące okresu od października 2013 r. do grudnia 2017 r. uwzględniające (także): 1) przychód pracownika nazwany przez pracodawcę „stypendium naukowym”, 2) przychód pracownika uzyskiwany w ramach umów o dzieło zawartych z Fundacją Edukacja.

Wyjaśniono w nim, że katalog obowiązków pracowników akademickich na gruncie obowiązującej poprzednio ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym został określony w art. 111, jednak wymienione w nim obowiązki nie miały charakteru wyczerpującego. Przepis ten określał istotę aktywności zawodowej poszczególnych grup nauczycieli akademickich. Pozostałe obowiązki nauczycieli akademickich

wynikają z innych przepisów Prawa o szkolnictwie wyższym, przepisów szczególnych oraz z przepisów powszechnego prawa pracy, które stosuje się w zakresie nieuregulowanym w tej pragmatyce (art. 136 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym). Treść obowiązków, do pewnego stopnia, mogły również determinować postanowienia autonomicznych źródeł prawa, w tym statutów szkół wyższych. W każdym przypadku doprecyzowanie obowiązku może nastąpić w akcie, na podstawie którego powstaje stosunek pracy. Przedmiot obowiązków zawodowych wyliczonych w art. 111 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym odpowiadał charakterowi pracy w poszczególnych grupach nauczycieli akademickich. W przypadku pracowników naukowo-dydaktycznych są to: praca naukowa, obowiązki dydaktyczne oraz zaangażowanie organizacyjne. W przypadku tego rodzaju pracowników charakterystyczne jest połączenie aktywności naukowej i dydaktycznej. W odróżnieniu od tej grupy pracownicy naukowcy są obowiązani jedynie do aktywności naukowej i organizacyjnej, a pracownicy dydaktyczni mają przede wszystkim realizować obowiązki z zakresu kształcenia i wychowywania studentów, obok których ustawodawca wymienia aktywność organizacyjną oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych. (Ł. Pisarczyk [w:] Akademickie prawo pracy. Komentarz do art. 107-158 oraz 196-201a i 226 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, red. K. W. Baran, Warszawa 2015, art. 111).

Z ustaleń faktycznych wiążących dla Sądu Najwyższego w tamtej sprawie (II USKP 21/22) – tak jak i w niniejszej sprawie - wynikało, że ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku pracownika naukowo-dydaktycznego, zatem miał do niego zastosowanie art. 111 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym również w zakresie wykonywania obowiązków, do których należy zaliczyć również te o charakterze naukowym. Wynikało to dodatkowo z postanowień Statutu, w tym § 46 ust. 1, który w zakresie obowiązków pracowników odwoływał się ogólnie do treści art. 111 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, bez szczegółowego wskazania ust. 5 tego przepisu. Ponadto z istoty umowy o pracę, z ubezpieczonym, zatrudnionym na stanowisku naukowo-dydaktycznym, wynikał obowiązek pracowniczy w postaci realizacji określonych prac naukowo-badawczych- ze względu na jako rodzaj umówionej pracy, tj. pracę pracownika naukowo-dydaktycznego. Na sferę aktywności naukowej (pracownicy naukowo-dydaktyczni

oraz naukowcy) składają się: prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych, a także rozwijanie twórczości naukowej albo artystycznej (w zależności od charakteru pracy). Oba elementy wskazane przez ustawodawcę (badania i twórczość) są ze sobą ściśle powiązane. W wielu dziedzinach twórczość stanowi bowiem rezultat pewnego procesu naukowego (badawczego), którego efektem mają być określone osiągnięcia naukowe. Dlatego prawidłowe wykonanie obowiązku nałożonego przez ustawę wymaga zarówno aktywności badawczej, jak i efektów procesu twórczego.

Sąd Najwyższy miał przy tym na uwadze, zgodnie z sugestią skarżącej, że w szczególności sposób ustawodawcy traktuje nauczycieli akademickich zatrudnionych na uczelniach zawodowych, stanowiąc, że mogą oni - ale nie muszą - uczestniczyć w pracach badawczych, nie zastrzegając przy tym, iż chodzi tylko o pracowników dydaktycznych zatrudnionych na tych uczelniach. Podkreślił, że stwarza to sugestię, że w uczelniach tych nie można zatrudniać nauczycieli akademickich na stanowiskach naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych, ale jedynie można wykonywać pracę na stanowiskach dydaktycznych i jednocześnie może to prowadzić do wniosku, że o ile na uczelniach zawodowych do prowadzenia prac naukowych mogą zostać zobowiązani np. wykładowcy, o tyle możliwości takiej nie ma w przypadku pracowników dydaktycznych zatrudnionych na innych uczelniach. Odnosząc się do tego poglądu, Sąd Najwyższy zgodził się ze stanowiskiem doktryny, że art. 111 ust. 5 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym jest tak skonstruowany, że jego wykładnia gramatyczna może prowadzić do niezasadnego wniosku, iż nauczyciel akademicki zatrudniony w szkole zawodowej sam decyduje, czy uczestniczy w pracach badawczych (czyli nie ma takiego obowiązku), natomiast organ kolegialny wskazany w statucie może jedynie określić warunki ich prowadzenia, nie mogąc zobowiązać go do wykonywania takich prac (W. Sanetra [w:] Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz, red. M. Wierzbowski, Warszawa 2013, art. 111).

W konkluzji, jeśli w aktualnie rozpoznawanej sprawie ubezpieczony (A. M.), zatrudniony na stanowisku nauczyciela akademickiego na etacie naukowo-dydaktycznym, powinien był realizować również obowiązki polegające na pracy naukowej, na co wskazuje treść umowy o pracę, statutu uczelni, oraz przepisy ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, oznacza to, że nieoskładkowany przez

płatnika przychód ze stosunku pracy zwany „stypendium naukowym” był przeznaczony na wynagrodzenie za realizację obowiązków umownych ubezpieczonego pracownika.

W związku z powyższym nie może być mowy o kwalifikowanym naruszeniu przez Sąd drugiej instancji art. 111 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 111 ust. 5 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym w związku z § 1 ust. 1 Statutu Wyższej Szkoły.

W odniesieniu do przedstawianych problemów prawnych, Sąd Najwyższy w sprawie II USKP 21/22 rozstrzygnął również, że w przypadku wypłacanych przez skarżącą stypendiów naukowych w rozumieniu art. 21 pkt 39 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, trudno uznać te świadczenia za przychód ze stosunku pracy zwolniony z oskładkowania. Zgodnie z § 1 rozporządzenia z 18 grudnia 1998 r., podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiągniany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz § 2 tego rozporządzenia. Przepisy te zawierają zamknięty katalog wyłączeń przedmiotowych, to jest rodzajów przychodów ze stosunku pracy, które zwolnione są z oskładkowania. Katalog ten powinien być ściśle interpretowany. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że prawo ubezpieczeń społecznych jest - ze swych założeń - prawem ścisłym i sformalizowanym, opartym na bezwzględnie obowiązujących normach, z wyłączeniem możliwości ich interpretowania z uwzględnieniem obowiązujących w prawie cywilnym reguł słuszności. Powoduje to konieczność ścisłego wykładania jego przepisów (por. np. uchwałę składu siedmiu sędziów z 21 kwietnia 2010 r., II UZP 1/10, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 267; wyroki Sądu Najwyższego: z 14 grudnia 2005 r., III UK 120/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 338; z 26 lipca 2011 r., I PK 22/11, OSNP 2012 nr 19-20, poz. 235; z 19 grudnia 2012 r., I UK 320/12, LEX nr 1308047). Skoro zatem katalog dostępnych w § 2 wyłączeń należy wyklądać ściśle, to trzeba przyjąć, że nie są zwolnione z oskładkowania świadczenia w katalogu tym niewymienione, a nie wymieniono w nim stypendiów naukowych.

W dalszej kolejności Sąd Najwyższy (w sprawie II USKP 21/22) miał na względzie, że zgodnie z art. 21 ustawy o podatku dochodowym, z podatku dochodowego zwolnione zostały określone przychody. Zwolnienie takie nie oznacza, że przychody te przestają być przychodami w rozumieniu art. 12 ust. 1 tej ustawy. Z kolei art. 4 pkt 9 ustawy systemowej odsyła do pojęcia przychodu w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym, a nie do art. 21 tej ustawy. Zatem zakwalifikowanie określonego przychodu jako zwolnionego na gruncie art. 21 ustawy o podatku dochodowym z opodatkowania podatkiem od osób fizycznych (zwolnienie przedmiotowe), nie wyklucza uznania tego przychodu jako oskładkowanego na gruncie systemu ubezpieczeń społecznych, który posiada własną, autonomiczną regulację w zakresie wyłączenia określonego rodzaju przychodów ze stosunku pracy z podstawy wymiaru składek. Regulacją taką jest § 2 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r., z którego treści nie wynika, że stypendia naukowe, jako przychód ze stosunku pracy, podlegają wyłączeniu z podstawy wymiaru składek. Przepisy ustawy systemowej posługują się pojęciem stypendium wyłącznie w kontekście stypendium dla osób bezrobotnych, stypendium sportowego czy stypendium doktoranckiego. Można dopatrywać się podobieństwa co do charakteru stypendium doktoranckiego do instytucji stypendium naukowego, jednak zgodnie z art. 18 ust. 4 pkt 2b ustawy systemowej, stypendia doktoranckie podlegają oskładkowaniu. Należy zatem stwierdzić, że gdyby intencją ustawodawcy było wyłączenie stypendiów naukowych z oskładkowania, to wprowadziłby uregulowanie w tym zakresie w przepisach prawa ubezpieczeń społecznych.

Wobec dokonania przez Sąd Najwyższy w sprawie II USKP 21/22 wykładni przepisów, które stały się przedmiotem rozbieżności w orzecznictwie, okoliczność ta (wskazywana rozbieżność) nie uzasadnia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

